

Pyhäjärven kaupungin

kulttuurikasvatussuunnitelma

Kulttuurikasvatussuunnitelma eli KOPS – mikä se on?

Kulttuurikasvatussuunnitelma on **vuosittain toistuva, etukäteen budjetoitu ja selkeillä sopimuksilla aikaansaatu** kokonaisuus, jossa kunkin kunnan toivomalle ikäryhmälle taataan halutunlainen taide- ja kulttuurikasvatus. Kulttuurikasvatussuunnitelma tarjoaa tietoa asuinkunnan historiasta, käytännöistä, merkkihenkilöistä ja jo olemassa olevasta tarjonnasta, siinä kun antaa osallistujille mahdollisuuden avartaa maailmankatsomustaan sekä käyttää älyään ja luovuuttaan. KOPSin parissa toimivat aina kunkin taiteenalan ammattilaiset sekä kulttuurikasvattajat. Laatu on kaiken ytimessä.

Kulttuurikasvatussuunnitelmat perustuvat **paitsi koulujen opetussuunnitelmaan ja varhaiskasvatussuunnitelmaan, myös lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta.**

Kunnan kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla kunta edistää kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä sekä taide- ja kulttuurikasvatusta ja kulttuuriperintöä. Kunnilla on vastuu tukea paikallista kulttuuritoimintaa ja toimijoita. Kunta edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä, luo edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle, edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista, tarjoaa mahdollisuuksia tavoitteelliselle taide- ja kulttuurikasvatukselle, edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä. Lisäksi kunta edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa, kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa.

Alla kerrotaan lyhyesti, miten monia eri asioita kulttuurikasvatussuunnitelma edistää. Kiitokset Pyhäjärven Sanomille etusivun kuvamateriaalista.

1) Yhdenvertaisuus

Kuntien valtuustojen hyväksymä ja perustasolla budjettiin pysyvästi laitettu KOPS on jokaisen kunnan lapsen ja nuoren saavuttava suunnitelma. Tällöin perheen asuinpaikka, varallisuus tai mielenkiinnon kohteet eivät vaikuta siihen, pääseekö lapsi osaksi taide- ja kulttuurituokioita.

2) Saavutettavuus

Suuressa kaupungissa on usein valtavasti mahdollisuuksia harrastamiseen ja kaiken kokemiseen jo valmiiksi. Pienemmissä kunnissa KOPS takaa sen, että esitykset ja ammattitaitelijoiden ja kulttuurikasvattajien vierailut eivät jää suurten kaupunkien asukkaiden yksinoikeudeksi.

3) Kunnan elinvoimaisuus, yhteisöllisyys ja työllistävä vaikutus

Ennalta suunniteltu ja budjetoitu, strategiaan asti saatu kulttuurikasvatussuunnitelma on mille tahansa kunnalle on eduksi. Se osoittaa, että kulttuuria ja taidetta arvostetaan kunnassa, ja näiden alojen monipuolinen, kerrannainen vaikutus sekä ihmisten hyvinvointiin että työllistymiseen ymmärretään. KOPS-työssä taiteilijat, kulttuurikasvattajat ja taidelaitokset saavat vuosittain toistuvaa lisätyötä ja alueen lapset, nuoret ja muut asukkaat oppivat tietämään mitä oman kunnan alueella on. Yhteisöllinen

vaikutus on suuri, jos mukana ovat niin paikalliset yritykset sponsoroimassa kokonaisuuksia kuin taiteilijat, koulut, päiväkodit, galleriat, mahdollisesti myös useaan KOPSiin kirjoitetut palvelutalot tai muut yksiköt. Kulttuurikasvatussuunnitelmasta saa helposti tehtyä koko kunnan yhteisen asian.

Kulttuurikasvatussuunnitelman kokonaisuuksia pyritään myöhemmin levittämään mahdollisimman laajalle eri ikäryhmille, myös päiväkotit- ja koulumaailman ulkopuolelle. Suuren osan kokonaisuuksista voi toteuttaa myös esimerkiksi työttömien tai eläkeläisten toimintana, palvelutalossa, avoimena toimintana tai työhyvinvointikokonaisuutena.

4) Kunnan brändi ja strategia

Pyhäjärvi on positiivinen hyvinvoinnin, sivistyksen ja kulttuurin edistämiseksi tunnettu edelläkävijä. Kaupunkistrategian painopisteet ”saavutettavuudesta, infrastruktuurista ja osaamisesta vetovoimaa” sekä ”elinvoima ja hyvinvointi” ovat kulttuurikasvatussuunnitelman strateginen selkänöja. Painopisteiden mukaisesti sivistys ja kulttuuri ovat peruspalveluita, joiden tulee olla kaikkien saavutettavissa.

Kunnan omat merkkihenkilöt, käyntikohteet ja osaamisalueet on huomioitu erilaisissa kokonaisuuksissa. Kulttuurikasvatussuunnitelman työpajojen toteuttajat ovat ammattilaisia: tähän panostamalla saadaan osallistujille miellyttäviä kokemuksia, itseluottamusta ja elämäniloa. Alueellista yhteistyötä toteutetaan muun muassa työpajaohjaajia ja esiintyjä kierrättämällä, ja vuorovaikutus toteuttajien välillä on todellista eikä vain paperille sanoitettua. Samalla tunnustetaan sivistys- ja kulttuuripalveluiden potentiaali elinkeinojen kehittämisen näkökulmasta.

5) Lasten tunne- ja esiintymistaidot sekä monipuolinen maailmankatsomus

Pitkäaikainen kulttuurin ja taiteen harrastaminen on vähentää ja ennaltaehkäisee monia ongelmia ihmisten käytöksessä, oppimisessa ja kaveritaidoissa. Se myös avartaa maailmankatsomusta. Kulttuurin ja taiteen kautta on mahdollista käsitellä mitä tahansa asiaa tavalla, joka jättää pysyviä positiivisia muistijälkiä. Oman luovuuden tuominen esiin ja heittäytyminen uuteen tekee kaikille ihmisille hyvää, positiivisen minäkuvan ja onnistumisen kokemusten saaminen on yhä tärkeämpää nykymaailmassa. Juuri niitä kulttuurikasvatussuunnitelma haluaa antaa, sillä suunnitelman toteuttajina ovat nimenomaan eri taiteenalojen ammattilaiset. Mille tahansa kunnalle on hyötyä siitä, että sen lapsista kasvaa esiintymistaitoisia ja monipuolisesti ajattelevia, toiset ihmiset huomioonottavia nuoria. Taide ja kulttuuri on väylä, jota jokaiselle pitää antaa mahdollisuus hyödyntää.

KOPSin konkreettinen toteutus kunnassa

Alla on ensin kirjoitettuna auki **KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTASO**, jossa työpajoissa ja käyntikohteissa pääsee tekemään paljon itse ja tutustumaan kattavasti eri taiteenaloihin.

Perustason jälkeen esitetään **KAKKOSTASON** toiminta, eli esittävän taiteen kokonaisuudet, jotka eivät mene enää ikäryhmäjaon mukaan vaan ovat useimmiten tarjolla kaikille.

VARHAISKASVATUS

Yleistä varhaiskasvatuksessa:

Kaikessa taiteenaloihin liittyvässä opetuksessa huomioidaan varhaiskasvatussuunnitelman laaja kohta "kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu" sekä nähdään lapsi nimenomaan aktiivisena toimijana. Kulttuuriseen osaamiseen kuuluu lapsen ikätason mukainen tutustuminen oman kunnan taiteilijoihin, rakennuksiin, näyttelytoimintaan tai luonnonympäristöihin. Kaikki taiteen tekeminen tukee vuorovaikutusta ja ilmaisua ja vahvistaa lapsen näkemystä itsestään luovana ja onnistuvana yksilönä.

Hyödynnetään seuraavia vakiintuneita yhteistyömuotoja

- Päiväkotimuskari kaksi kertaa kuukaudessa jokaisessa ryhmässä
- Satuhierontahetket säännöllisesti ryhmissä
- Laulupiirtämisen tuokiot ryhmissä
- Kirjaston satutunnit kerran kuukaudessa päiväkodilla tai kirjastolla
- Metsämörri-retket (luontokasvatus) jokaviikkoisena toimintana
- Joulunavajaisten yhteyteen rakennettu taidenäyttely lasten töistä keskustan liiketilan (Lasipalatsi) ikkunoihin
- Teatterikasvatus Taikateatteri-yhteistyön kautta. Esityksiä on kuusi tai seitsemän kertaa vuodessa koko varhaiskasvatuksessa.
- Tutustutaan paikalliseen kulttuuritoimintaan, mm. näytökset, tapahtumat, näyttelyt, kulttuuritoimijat.
- Huomioidaan kulttuuriohjelmassa ylisukupolvisuus ja yhteistyö mm. varhaiskasvatusyksiköiden läheisyydessä olevien palvelutalojen kanssa.
- Tuotetaan omia taidenäyttelyitä kunnan julkisissa tiloissa, mm. kirjasto, kaupungintalo, paikalliset kaupungat

Minun Pyhäjärveni

- Tutustutaan Pyhäjärven keskustan ja Ruotasen lähiöalueen rakennettuun kulttuuriperintöön ja kulttuuriympäristökohteisiin (esim. kävelyretki keskustan kulttuurikohteisiin, patsaat, museot, vanhat autot, näyttelyt)
- Kädentaitojen osuudessa askarrellaan, muovaillaan tai huovutetaan retkellä nähty tai koettu asia. Valmiista teoksista tehdään näyttely päiväkodin tiloihin.

Elämyksiä esityksestä

- Tarjotaan vähintään kerran vuodessa mielenkiintoinen musiikki-, nukketeatteri- tai teatterivierailu lapsille. Tarjotaan myös mahdollisuus tutustua elokuvaan Pyhäsalmen VPK:n elokuvateatterissa. Pyritään huomioimaan ohjelmiston valinnassa varhaiskasvatuksen vuosittaiset teemat (esim. tunnekasvatus, kaveritaidot).

Ikäryhmittäin tapahtuva toiminta

*ikäryhmä 0–2 vuotta: Värikylpy-työpaja

Värikylvyissä sukellaan erilaisten kasvivärien maailmaan ja tehdään niillä omaa taidetta! Värikyvyn ohjaajan kanssa voinee sopia, että tiettyjä aineita haetaan itse metsästä osana Metsämörri-toimintaa. Valmiit tuokset viedään näyttelyksi kirjastoon.

Toteuttaja: Päiväkodissa ryhmät itse sekä mahdollinen ostopalvelu silloin tällöin

***ikäryhmä 3–4 vuotta: Leikki-perinne**

Tehdään eväretki haluttuun lähiliikuntapaikkaan tai vaikka eri puolella kuntaa olevaan leikkipuistoon. Päiväkodilla mietitään mitä on leikki-perinne. Millaisia leluja oli ennen, miten ja miten leikittiin ja liikuttiin ennen kuin oli lähiliikuntapuistoja tai vaikkapa kiipeilytelineitä? Opetellaan vanhan ajan leikkejä, rakennetaan joku vanhan aja lelu (surra ja käpylehmät). Yhteistyönä ikäihmisten yksiköiden kanssa toteutetaan laulu- ja leikkihetkiä.

Toteuttaja: päiväkotiki ja paikalliset käsityöperinteen osaajat. Mukaan paikallisten leikkilaulujen kartoitukseen ja treeniin valjastetaan päiväkotimuskareita vetävä taho.

***ikäryhmä 5 vuotta: Tanssi**

Tehdään retki haluttuun luontokohteeseen havainnoimaan vettä eri vuodenaikoina. Miten vesi käyttäytyy tai miltä järvi näyttää milloinkin? Tanssityöpajassa otetaan koppi aiheesta ja tehdään veden kiertokulusta ihan oma koreografia.

Toteuttaja: paikallinen tanssiopisto

PERUSOPETUS

ALAKOULU

Yleistä alakoululla

- Osallistuminen vuotuisiin juhliin
- Osallistuminen esittävän taiteen kokonaisuuksiin
- Teatterivierailu ammattiteatteriin neljännellä luokalla
- Neljännellä luokalla kotiseuturetki (bussilla ympäri Pyhäjärven alueella)

*Eskarit**Taiteenala: Sirkus**

Tehdään retki haluttuun luontokohteeseen. Puhutaan kestävästä kehityksestä ja siitä, miten luonnossa kaikki liittyy kaikkeen, ja jos yksi asia menee poskelleen se aiheuttaa ongelmia muillekin. Sirkuspaja jatkaa tätä samaa teemaa, sillä jos pyramidissa alimmainen karkaa, tai jonkkapallo tipahtaakin väärässä kohtaa, siitä seuraakin ongelmia kaikille. Yhteistyö on voimaa ja kaveria pitää ajatella!

Toteuttaja: lastenkulttuurikeskus Kattila

Kirjastoyhteistyö: uudet kirjastokortit ja kirjastonkäytön opastus

*1.luokka**Sanataide. Liittyy opetussuunnitelman kohtaan S3 Tekstien tuottaminen**

Tutustutaan Pyhäjärvellä eläviin hiisitarinoiniin ja kerrontaperinteeseen. Sanataiteen työpajassa lähdetään luomaan lasten kanssa aivan uutta tarinaa.

Toteuttaja: lastenkulttuurikeskus Kattila

Kirjastoyhteistyö: uudet kirjastokortit ja kirjastonkäytön opastus

*2.luokka**Kädentaidot. Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Tiedon hankkiminen menneisyydestä.**

Vieraillaan kotiseutumuseossa oppaan johdolla ja tutustutaan paikalliseen perinnekulttuuriin. Koululla kädentaitojen työpajassa opetellaan jotain vanhan ajan käsityötekniikoista, esim. huovutusta, verkon punomista etc.

Toteutus: paikallinen ohjaaja

*3.luokka**Vaihtoehtoisesti vuosittain joko****1) Ympäristötaide. Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Kestävän elämäntavan välttämättömyys.**

Käydään luontoretellä halutussa, esim. Luontotaidereitillä tai lintutornilla. Mietitään miten luontoa, taidetta ja matkailua voidaan yhdistää kestävästi - mitä kaikkea silloin pitää ottaa huomioon?

Toteutus: ulkopuolinen ohjaaja (esim. arkkitehti- ja ympäristökoulu Lastu)

2) Valokuvaus. Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Kestävän elämäntavan välttämättömyys.

Valokuvaaja pitää oppilaille tunnin ennen luontoretkeä. Yhdessä mietitään tekniikan lisäksi sitä, miten oppilaat haluavat teemaa kuvata. Retkellä kuvataan omalla puhelimella saatujen oppien mukaan. Kuvista tehdään joko virtuaalinen tai oikea näyttely.

Toteutus: paikallinen tai ulkopuolinen ohjaaja

Kirjastoyhteistyö: kirjavinkkaus.

*4.luokka

Draama. Liittyy opetussuunnitelman kohtaan T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti

Tutustutaan Pyhäjärven erilaisiin muistomerkkeihin esimerkiksi patsassuunnistuksessa - keistä/mistä patsaita on tehty ja miksi? Keskustellaan suunnistuksen jälkeen aiheesta ja äänestetään muutama suosikkipatsas. Draamatyöpajassa nämä suosikkipatsaat lähtevätkin elämään ja liikkumaan taiteenalan keinoin. Tehdään vierailu lähialueen teatteriin.

Toteutus: paikallinen ohjaaja draamapajaan, lisäksi patsaat tunteva henkilö mukaan suunnitteluun.

*5.luokka

Musiikki. Liittyy opetussuunnitelman kohtaan T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa

Tutustutaan Olli Tikkaan, joka oli pitkälti vastuussa koko Pyhäjärven kunnan synnystä 1550-luvulla. Käynti Perinnepihalla oppaan johdolla.

Musiikkityöpajassa päästään itse kokeilemaan eri puolilta maailmaa soittimia, joilla on ikää tuhansia vuosia ja jotka ovat johtaneet nykyisin tuttujen soittimien syntyyn.

Toteutus: lastenkulttuurikeskus Kattila

Kirjastoyhteistyö: kirjavinkkaus.

*6.luokka

Kuvataide ja tutustuminen paikallismediaan. Liittyy opetussuunnitelman kohtaan S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Tutustutaan paikallisiin taiteilijoihin ja vieraillaan katsomassa oppaan johdolla kaupungin taidekokoelmaan ja/ tai Jouko Mielosen taidekokoelmaan. Lisäksi tutustutaan siihen, miten media käsittelee taidetta juttujen ja kritiikkien kautta. Vieraillaan paikallislehden toimituksessa ja tehdään lehteen juttu tai mielipidekirjoitus nähdystä näyttelyistä.

Toteutus: koulu (paikallinen taiteilija mukana), kulttuuripalvelut ja paikallislehti

YLÄKOULU**Yleistä yläkoululla**

- Osallistuminen vuosittaisiin juhliin
- Osallistuminen esittävän taiteen kokonaisuuksiin

*7.luokka**1) Mediataide. Liittyy opetussuunnitelman kohtaan S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan**

Mediataiteen työpaja, aiheena sotahistoria. Luokkien omat mediataiteen teokset esitetään Pyhäjärven kaupungin itsenäisyyspäivän juhlassa.

Yhteistyö tanssitaiteen kanssa.

VPK elokuvateatterissa elokuvanäytös oppilaille. Oppiainekokonaisuus MU, KU, HI, KS. Mahdollisesti vieraileva mediakasvattaja.

Toteutus: VPK, mahdollinen ulkopuolinen mediataiteilija.

2) Yhteisöllinen lukeminen.

Kirjasto tekee kirjavinkkausta koululla 7-luokkalaisille. Kirjavinkkauksen pohjalta oppilaat valitsevat kirjan, jota lukevat ryhmissä koululla. Lukeminen on ohjattua ja sisältää myös ryhmäkeskustelua.

Tekoälyllä tehdään luetulle kirjalle uusi kansi ryhmätyönä.

Kirjastoyhteistyö: kirjavinkkaus ja tiedonhaun opetus

*8.luokka**1) Taidetestaajat.**

Vaihtoehtoina lähivierailu ja kaukovierailu tai kaksi lähivierailua. Taidetestaajien tarjonta vaihtelee vuosittain, muuta tarjontaa peilataan siihen.

2) Metsäpäivä

8-luokkalaiset viettävät päivän metsä- ja luontokasvatuksen parissa Rillankiven maisemissa. Oppilaat kiertävät rastilta toiselle. Oppiaineet: MU, HI, KU, SUK.

Toteutus: 4H ja yhteistyötahot

*9.luokka**Luova työ ammattina. Liittyy opetussuunnitelman kohtaan Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6).**

Katsotaan aiheeseen sopiva video (useampia olemassa). Haastatellaan haluttua paikallista taiteilijaa esim. Teamsin välityksellä tai livenä ja lisäksi osallistutaan hänen pitämäänsä työpajaan.

Toteutus: koulu, kulttuuripalvelut, paikallinen taiteilija

Kirjastoyhteistyö: kirjavinkkaus ja tiedonhaun opetus

TOISEN ASTEEN OPETUS

LUKIO

Yleistä lukiolla

- Vuosittainen teatteriretki ammattiteatteriin
- Vuosittaisten juhlien toteutus (kuten Lucian päivän juhla ja Wanhojen tanssit).
- Kuvaamataidon opintojaksolla elokuvissa käynti
- Kirjallisuuden opintojaksoilla kulttuurituntemuksen lisääminen mm. eri tyyli-suuntien kirjoja lukemalla

KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMAN KAKKOSTASO, esittävät taiteet

Kakkostasolla olevat vakikohteet Pyhäjärvellä ovat mm.

- Hiijjen pelimannit
- Teatteri KesäHeinä
- VPK:n elokuvateatteri
- Lisäksi kaikki muut kätevästi kiertueella olevat ajankohtaiset ryhmät

Esittävän taiteen isompi kattaus on esillä etenkin Pyhäjärven lasten ja nuorten kulttuuriviikoilla (viikot 20–21). Erillisiä kulttuurin teemaviikkoja ovat mm. MHAW viikolla 21 ja lastenkulttuurin juhlaviikko viikko 20.

Vuosittaiset yhteisötaitetapahtumat Pyhäjärvellä

- Korhosenniemen Taidepolku vuosittain tai kahden vuoden välein, auki keväästä syksyyn
- *Valon kuukausi* marraskuussa vuoroin eri ikäluokkien ja ikäryhmien toteuttamana. Valon kuukausi kytketään Oulu2026 kulttuuripääkaupunkivuoteen, mukaan otetaan mahdollisesti kutsutaiteilija ohjaamaan tapahtumaa.

Suuremmat kulttuurihankkeet

- **Kansanmusiikin edistämisen hanke** kansanmusiikkiyhtye Rällän kanssa, hakuvaiheessa. Hanke sisältää kansanmusiikin työpajoja ja jammailuperinnettä varhaiskasvatusikäisistä lukiokäisiin, eli laajasti yhteisöllistä musiikkikulttuurikasvatusta.
- **Oulun taiteilijaseuran hanke, jossa** tuodaan kuvataidenäyttelyitä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun kuntiin. Näyttelyihin liittyvät eri ikäisille järjestettävät työpajat ammattitaiteilijoiden ohjaamina.
- **Kulttuurikasvatussuunnitelma-hanke** koordinoitua apua alueen kopsien toteuttamiseen, -25 alusta, Kaustisen kunta

Muut alueen perinnekohteet

- Hollannin museaalinen kokoelma/Pyhäjärven Veteraani-vekkottimet ry
- Kaivosnäyttely Mäkikylän monitoimitalolla
- Perinnetoimikunta; veteraanien perinteen vaaliminen. Toimintaan kuuluvat esim. vuotuisjuhlat ja juhlaetiketti.

Muu erikseen mainittava kulttuuritoiminta

- Pyhäjärven Kansainvälinen kahvila
- EHD Kulttuuriympäristön tekijät -kilpailu

